

På tærskelen til reformerne

af fagkonsulent Glen Volkers

Efter halvanden års spændende men behårdt arbejde med at realisere den uddannelsespolitiske udformning af faget naturgeografi, geografi og naturvidenskabelig fagpakke begynder skyerne at sprede sig lidt, og solen titter igennem. Kort sagt bliver der nu forhåbentligt også tid til at beskæftige sig med andre opgaver end de, der allerede var væltet ud over mit skrivebord.

Jeg er helt klar over, at dette er en subjektiv vurdering fra fagkonsulentens verden, for nu vælter forandringerne ind over alle os gymnasielærere som en del af hverdagen.

Det udfordrende og til tider frustrerende arbejde med udformningen af de nye læreplaner er afsluttet, og udkast til vejledningerne ligger klar takket være et virkeligt godt samarbejde i de forskellige skrivegrupper.

Nu håber jeg blot, at I vil tage godt imod resultatet.

Vejledninger

Vejledningerne vil være at finde på Undervisningsministeriets hjemmeside (www.uvm.dk) omkring den 1.april. I fremtiden bliver det også herfra, at de skal hentes og printes ud.

Det er primært vejledningernes funktion at give konkrete forslag til, hvilket fagligt indhold og hvilke tilrettelæggelsesformer, der er egnet til at opfylde de faglige mål, som er formuleret i læreplanen.

Vejledningerne er ikke juridisk normative skrifter, men derimod forslag til, hvorledes de normative bestemmelser i love og bekendtgørelser kan opfyldes.

Vejledningerne indeholder uddybende og forklarende bemærkninger til læreplanerne samt en række paradigmatiske eksempler på undervisningsforløb. Vejledningerne er tænkt som et af ministeriets bidrag til faglig-pædagogisk udvikling og erfaringsopsamling. Det er derfor hensigten, at de ændres forholdsvis hyppigt i takt med den faglige og den pædagogiske udvikling.

Eventuelle ændringer vil blive foretaget årligt pr. den 1.juli, og det vil fremgå tydeligt, hvilke ændringer, der er foretaget.

Jeg er derfor altid taknemlig for positive og negative kommentarer, påpegning af mangler, forslag til ændringer, bidrag til nye spændende emner eller indgangsvinkler m.v. til disse vejledninger. Ligesom jeg vil følge debatten i Geo-Nyt, på diverse hjemmesider samt forsøgserfaringer rundt i landet med stor interesse.

Almen studieforbereelse

Det er min klare overbevisning, at de fag, som vil trives i den nye struktur, er de fag som aktivt byder sig til i det faglige samarbejde og i skolekulturen generelt.

Med gymnasiereformen skabes der forhåbentligt mange muligheder for fagsamarbejde i og udenfor studieretningerne, i almen studieforbereelse (AS) og i det naturvidenskabelige grundforløb (NVG) er fagsamarbejdet institutionaliseret.

I AS leverer hele fagrækken uddannelsestid, og der skal samarbejdes på tværs af de tre hovedområder – humaniora, samfunds- og naturvidenskab. AS har sin egen læreplan, vejledning og afsluttende prøve med stud.ex.i 3.g.

Det er vigtigt at understrege, at der ikke bliver tale om en ”lektionsbank”, hvor fagene har krav på den uddannelsestid, som de nu bidrager med. Fagene kan endvidere godt deltage i AS uden i øvrigt at indgå i elevernes samlede studieforløb.

Det er oplagt, at de fag der i praksis kommer til at indgå i dette samarbejde, er de fag, som er aktive og kreative i det konkrete samarbejde om at udforme emner og forløb, der opfylder de faglige mål på AS, og de fag som generelt er værdsatte i skolekulturen for at være eksible og initiativskabende fx med hensyn til fællesarrangementer o.l.

Forudsætningerne for at indgå i AS for vores fag er gode. Vi har allerede en lang erfaring i at kunne samarbejde med andre fag, det vidner de nuværende pensumopgivelser i høj grad om, og i læreplansarbejdet har vi været omhyggelige med at skabe rum for at naturgeografi kan indgå i en bred vifte af AS-projekter. Naturgeografis faglige mål bygger på såvel naturvidenskabelige som problemformulerende metodiske tilgange. Vi er desuden vænnet til at arbejde med emner sat i et aktuelt samfundsperspektiv.

På minussiden tæller den kendsgerning, at vi på skolerne som regel er en mindre faggruppe, der kan have vanskeligt ved at trænge igennem i det samlede billede.

Alt i alt vurderer jeg, at vores udgangspunkt for at blive en anerkendt deltager i AS er godt, men som nævnt kræver det en aktiv indsats fra faggruppen ikke blot i AS sammenhæng, men i den samlede skolekultur.

Vi må være dem, der har sat os ind i læreplanen og vejledningen for AS - kan tage initiativer og ikke blot vente på invitationer, og dem der kan anlægge et helhedssyn og ikke kun insisterer på snævre særfaglige krav.

Det kan være en stor fordel, hvis vi har gjort os klart, hvilke faglige tilgange, metoder og forklaringsrammer, vi kan bidrage med, og hvis vi i vores faggruppe har overvejet, hvordan det bedst kommunikerer over for kollegerne i de andre faggrupper.

I AS forløbene vil vi komme til at arbejde med emner, der kan ligge i grænseområderne for vores kernestof. Det kan være en udfordring – for nogle måske samtidigt en nydelse. Husk dog, at vi i dette samarbejde også altid repræsenterer den naturvidenskabelige tilgang i forløbet.

Hvis klassen har eller senere får naturgeografi, kan dele af AS forløbet naturligvis medtages i klassens undervisningsbeskrivelse, der hvor det indgår i læreplanen.

Det naturvidenskabelige grundforløb

NVG har også sin egen læreplan og vejledning.

Jeg har fået en del henvendelser om naturgeografis deltagelse i NVG. Svaret er entydigt, at faget er den ene part blandt fire i NVG og deltager på lige fod med de øvrige fag, uanset om klassen har valgt naturgeografi eller ej.

For at indgå i dette samarbejde kan det være frugtbart, at vi gør os klart, hvordan naturgeografi fungerer som naturvidenskabeligt fag. Hvad er det vi naturvidenskabsfag har til fælles, og hvad er det særegne ved de geografiske metoder og tilgange. Her skal vi huske at trække på geografifagets solide erfaringer med at være aktuelt og arbejde med naturvidenskaben i et samfundsperspektiv.

Jeg har selv i år deltaget på forsøgsbasis i NVG på min egen skole uden at have klassen. Det var faktisk en god oplevelse. I elevernes evaluering blev faget opfattet som et frisk og fagligt spændende pust i samarbejdet.

I øvrigt vil jeg gøre opmærksom på det kursus i NVG, som for øjeblikket udbydes med deltagelse af Geografilærerforeningen. Så vidt jeg er orienteret, er der allerede mange skoler, hvor den samlede naturfagsgruppe har benyttet sig af tilbuddet.

Om hf

Fra august 2005 indgår geografi C i 2-årigt hf i den naturvidenskabelige faggruppe sammen med fagene biologi og kemi. Med et samlet timetal på 225 timer repræsenterer faggruppen nu en markant del af 1.hf.

Det er en spændende og tidskrævende udfordring at få sat dette permanente samarbejde i værk. Det kræver meget planlægning af de deltagende lærere inden det nye skoleår. Heldigvis har processen allerede længe været i gang på mange skoler. Jeg skal her blot gøre opmærksom på, at der vil være inspiration at hente i vejledningen for den naturvidenskabelige faggruppe.

Det er samtidigt vigtigt at understrege, at alle kursister – uanset om de kommer fra den naturvidenskabelige faggruppe i 2 årigt hf eller fra hf-enkeltfag – kan vælge naturgeografi B på tilvalg. Den samme situation er gældende for biologi og kemi. Den enkelte skole afgør selv, om der er samlæsning mellem hf og gymnasium.

De to skoleformer repræsenterer hver sin profil, men mødes i et fælles B-niveau.

Den fagdidaktiske og pædagogiske debat herunder det eksperimentelle arbejde.

Blandt andet affødt af reformernes og dermed læreplanens krav til ændret tilrettelæggelse af uddannelsestiden og kravet om mere eksperimentelt arbejde i faget, vil jeg gerne appellere til, at vi får sat yderligere skub i denne debat.

Den kan foregå i her i Geo-Nyt og på fagets hjemmeside på EMU'en, men også i efteruddannelsesregi. Jeg vil selv forsøge at fremme den, der hvor jeg kan gøre min indydelse gældende.

Vi skal til at skabe os en ændret faglig praksis med det eksperimentelle arbejde. Ikke sådan at forstå, at mange geografer ikke allerede har inddraget eksperimentelt arbejde. Det har jo allerede i mange år været en del af fagets bekendtgørelse. Det nye er vægtningen af det eksperimentelle arbejde samtidigt med, at vi er blevet en integreret del af de naturvidenskabelige fag.

Dette betyder ikke, at vi nu alene skal til at efterligne fx fysik og kemis eksperimentelle arbejde og demonstrationsforsøg, men at vi skal udvikle vores eget koncept ud fra de tre metodiske tilgange, som vi har i læreplanerne.

Feltarbejdet og den problemorienterede tilgang til et emne har altid stået centralt i vores fag, og det skal vi fortsætte med at udbygge. Vi kan ikke mere skjule os bag argumenter af typen, som vi har ikke råd til at leje busser m.v. Vi skal udvikle korte feltarbejder, iagttagelses og observationsøvelser, der kræver aktiv inddragelse af eleverne i forberedelsen, udførelsen og efterbehandlingen.

Nu er bolden givet op, så håber jeg kun, at der kommer mere gang i spillet, når vi lærer at leve med reformerne.

Skriftlig karakter i Naturgeografi B

Det er sandsynligvis allerede bemærket af mange kolleger, at der med reformen er indført skriftlig karakter på naturgeografi B i lighed med de øvrige naturvidenskabelige fag.

I konsekvens heraf er faget også forlods tildelt skriftlig elevtid. Dette skal dog forstås sådan, at naturgeografi B stadig kan søge om yderligere skriftlig elevtid efter en motiveret ansøgning til rektor på den enkelte skole.

Der er ikke tale om skriftlig eksamen i faget, men det ville vel ikke bekymre os, hvis det engang skulle blive et krav ?

Løst og fast

Naturgeografi og geografis rammer ligger nu rimelig fast funderet på de politiske betingelser, der er opstillet og forhandlet. Reformerne er vedtaget af et bredt politisk ertal.

Den praksis der skal tegne faget skal vi derimod nu først til at udforme. Det tror jeg faktisk, at vi er gode til, men mange kritiske øjne vil i den første tid hvile på os.

Jeg vil særdeles gerne debattere de konkret resultater af reformen, når diskussionen foregår ved henvendelser til mig, på fagets hjemmeside, på regionalmøder og i Geo-Nyt.

Jeg vil imidlertid gerne benytte denne lejlighed til at kommentere et af årets debatmner. Der har været en del diskussion om, at vi geografilærere skulle mangle kompetencer til at undervise i dele af kernestoffet efter reformen. Jeg har endog set

problemet omtalt i kursusannoncer.

Jeg vil gerne understrege, at naturligvis har vi alle undervisningskompetence i vores fag. Den opnåede vi via vores uddannelse og vores pædagogikum.

Via vores uddannelse har vi endvidere skabt forudsætningerne for at holde os opdaterede med den nødvendige faglige viden.

Derimod er det fuldt legitimt at have et efteruddannelsesbehov, og det gøres der for tiden meget ud af i kursusudbuddet. Geografilærerforeningen og universiteterne m.v. udbyder i fællesskab i nærmeste fremtid efteruddannelseskurser indenfor kernestoffet i de nye læreplaner herunder i eksperimentelt arbejde.

Så argumenter venligst på behovet for efteruddannelse og på behovet for, at vi som geografilærere får mulighed for at udvikle det nye fags faglige og pædagogiske sider, men ikke på manglende faglige kompetencer.

Jeg kan godt være lidt bekymret over, om der er tilstrækkeligt med færdiguddannede geografer i de første reformår. Jeg har ingen konkrete undersøgelser at henholde mig til. Flere meldinger tyder imidlertid på, at afgangene er større end tilgangen i de næste år. Hvis disse iagttagelser holder stik, så er beskæftigelsessituationen for geografer ved at udvikle sig positivt.

Endelig er det lige nu tiden for pensumopgivelser.

Det er et tilbagevendende spørgsmål, hvornår en elev/kursist regnes for selvstuderende. Man er selvstuderende i alle andre tilfælde end, hvis man er oppe på helt almindelige vilkår(inklusiv sygeeksamen). Der er altså ingen forskel på privatister, selvstuderende, omeksamen m.v., alle er at betragte som selvstuderende med udvidet pensum og indføring i geografisens kilder og metode.

Rigtig god arbejdslyst med de mange opgaver, der nu venter. De løses bedst og mest effektivt ved et tæt samarbejde mellem fagkolleger, mellem fagene og mellem skolerne.

Med venlig hilsen

Glen Volkers